

תקעו בחדש שופר

1. לתקוע או לשמוע: ברוך אתה ה' אל-הינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו וצונו לשמוע קול שופר.

במדבר כט א: ובחדש השביעי באחד לחדש, מקרא-קדש יהיה לכם--כל-מלאכת עבדה, לא תעשו: יום תרועה, יהיה לכם.

תהילים פא:ד: תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו.

ויקרא כה ט: בחדש השבעי בעשור לחדש ביום הכפרים תעבירו שופר בכל ארצכם.

תהילים מז:ו: עלה אלהים בתרועה יהוה בקול שופר.

2. ויקרא רבה כט:

רבי יהודה ברבי נחמן פתח: (תהילים מז) עלה אלהים בתרועה ה' בקול שופר, בשעה שהקדוש ברוך הוא יושב ועולה על כסא דין, בדין הוא עולה, מאי טעם? - עלה אלהים בתרועה, ובשעה שישראל נוטלין את שופריהן ותוקעין לפני הקדוש ברוך הוא, עומד מכסא הדין ויושב בכסא רחמים, דכתיב (שם): 'ה' בקול שופר', ומתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם והופך עליהם מדת הדין לרחמים, אימתי בחדש השביעי.

Rabbi Yehuda son of Rabbi Nachman opened and said, "God ascends in acclamation (lit. in truah), The Lord in the call of the shofar" ([Psalms 47:6](#)). In the moment when the Holy Blessing One sits on the Throne of Judgement, God ascends with judgement. What happens? God ascends with acclamation, at the time when Israel takes their shofarot and sounds them before the Holy Blessing One, God stands up from the Throne of Judgement and sits on the Throne of Mercy, as it says, "Adonai in the call of the shofar," And they are filled with mercy and God has mercy on them, and switches their treatment from the attribute of judgement to the ...attribute of mercy. When? In the seventh month

3. יאמר הש"ץ זה בקול רם והקהל חוזרים:

אשרי העם יודעי תרועה, ה' באור פניו יהלכון:
בשמך יגילון כל היום, ובצדקתך ירומו:
כי תפארת עצמו אטה, ובכרצונה תרום קרננו:

4. **פסיקתא דרב כהנא כג:** אשרי העם יודעי תרועה וג' (שם טז), ואומות העולם אינם יודעים להריע, כמה קרנות יש להם, וכמה בוקינס יש להם, כמה סלפינגס יש להם, ואת או' אשרי העם יודעי תרועה, אלא אשרי העם שיודעין לפתות את בוראם בתרועה. אימתי, בחדש השביעי.

5. **ראש השנה לג ע"ב:** (בתרגום)

אמר אביי: בזה **ודאי** [חלוקים] התנאים, שאף שבאנו ליישב את הברייתא הראשונה עם המשנה, הרי ברייתא זו מגלה לנו מחלוקת עקרונית, **דכתיב יום תרועה יהיה לכם (במדבר כט. א)** ומתרגמים אנו: **יום יבבא יהא לכון.**

ומהו לשון 'יבבא'- דבר זה נלמד נאמר על אמו של **סיסרא: 'בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא (שופטים ה. כח)** והבעיה היא מה הוא אותו הקול הקרוי יבבה. חכם זה] **סבר** שיבבה היא **גנוחי גנח** [כקול גניחה] שהוא קול אנחה שבור, ובשופר משמיעים קולות הקרויים שברים. **ומר** [וחכם זה] **סבר** שיבבה פירושו **ילולי יליל** [כקול יללה] ויללות הם קולות ילל קצרים מאד וקצובים, ובקול השופר הוא קרוי תרועה.

Rosh Hashanah 33b:5-10

As it is written: "It is a day of sounding [terua] the shofar to you" (Numbers 29:1) **and we translate It is a day of yevava to you. And is written about the mother of Sisera: "Through the window she looked forth and wailed [vateyabev], the mother of Sisera"** (Judges 5:2)

6. שופטים ה:כח:

(כח) **בְּעֵד הַחַלּוֹן נִשְׁקָפָה וְתִיבֵב אִם סִיסְרָא בְּעֵד הָאֵשֶׁבֶט מְדוּעַ בְּיָשׁ רִכְבוֹ לָבוֹא מְדוּעַ אֶחָרוֹ פְּעָמֵי מְרַכְבוֹתָיו:**

[Judges 5:28](#)

(28) Through the window peered Sisera's mother, Behind the lattice she *whined*: 'Why is his chariot so long in coming? Why so late the clatter of his wheels?'

7. **רב סעדיה גאון, סדור אבודרהם:**

א. היום **תחילת הבריאה** שבו ברא הקב"ה את העולם ומלך עליו, ותקיעת השופר היא דרך קבלת

המלכות, כי כך עושים למלכים, תוקעים ומריעים לפניהם להודיע את תחילת מלכותם. וכך נאמר:
"בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה' " (תהילים, צ"ח).

ב. ראש השנה הוא היום הראשון לעשרת ימי תשובה, ותוקעים בשופר, להכריז ולהזהיר שכל הרוצה לשוב - ישוב, ואם לא אל יקרא תגר (אל יתלונן) על דינו.

ג. **להזכיר את מעמד הר סיני** שנאמר בו: "וקול שופר חזק מאד" (שמות, י"ט), ונקבל על עצמנו מה שקיבלו אבותינו אז ואמרו- "נעשה ונשמע".

ד. **להזכירנו דברי הנביאים** שנמשלו לתקיעת שופר. כמו שנאמר (יחזקאל, ל"ג) "ותקע בשופר והזהיר העם..."

ה. **להעלות על ליבנו זיכרון חורבן בית המקדש** וקול תרועת מלחמות האויבים, כמו שנאמר: "כי קול שופר שמעה נפשי, תרועת מלחמה" (ירמיהו, ד') ונבקש מאת ה', על בנין בית המקדש.

ו. **להזכירנו עקידת יצחק**, שמסר נפשו לה', וכן אנחנו נמסור נפשנו על קדושת שמו. ויעלה זיכרוננו לפניו לטובה ביום הדין הוא ראש השנה.

ז. **שנירא ונחרד ונשבור עצמנו לפני הבורא** כי כך טבע השופר מרעיד ומחריד, כמו שנאמר: "אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו" (עמוס, ג').

ח. **להזכיר יום הדין הגדול ולירא ממנו** כמו שנאמר: "קרוב יום ה' הגדול, קרוב ומהר מאוד קול יום ה'... יום שופר ותרועה" (צפניה, א').

ט. **להזכירנו קיבוץ נדחי ישראל** ולהתאוות אליו כמו שנאמר: "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול, ובאו האובדים בארץ אשור" וכו' (ישעיה, כ"ג).

י. **להזכירנו תחיית המתים** ולהאמין בה כמו שנאמר: "כל יושבי תבל ושוכני ארץ, כנשוא נס הרים תראו וכתקוע שופר תשמעו" (ישעיה, י"ח).

ספר החינוך, מצות שופר: לפי שהאדם בעל חומר (גוף), לא יתעורר לדברים כי אם על יד מעורר, כדרך בני אדם בעת מלחמה יריעו כדי שיתעורר למלחמה. וגם כן ביום ראש השנה שהוא היום לדון כל באי עולם... השופר מעורר הרבה לב שומעיו, העומדים לפני ה' במשפט לחיים, או ח"ו [חס וחלילה] למוות.

הרמב"ם, הלכות תשובה: אף-על-פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב היא, רמז יש בו: עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו מעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם...

8. תפילת מוסף של ראש השנה:

היום הרת עולם היום, יעמיד במשפט כל יצורי עולמים, אִם כְּבָנִים אִם כְּעַבְדִּים, אִם כְּבָנִים רַחֲמָנוּ כָּאֵב עַל בְּנֵים וְאִם כְּעַבְדִּים עֵינֵינוּ לֶךְ תְּלוּיֹת עַד שֶׁתַּחֲנֵנוּ וְתוֹצִיא כְּאוֹר מִשְׁפָּטְנוּ, אִיוֹם קָדוֹשׁ.

9. ר' אלעזר מוורמס (1165-1230) גרמניה [פירושי סידור התפילה לרקח, מהדורת משה הרשור ויהודה אלטר הרשור, ירושלים תשנ"ב, כרך ב' עמ' תרצ"א]:

היום הרת עולם: כלומר היום היה הריון של העולם (תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף כ"ז עמוד א') ופסוק בירמיה: 'ורחמה הרת עולם' (ירמיה כ"ז,1), שהרי האדם שהוא עיקר כל הבריאות נברא בראש השנה ועמד בדין על שאכל פרי... היום יעמיד במשפט כל יצורי עולם: כל העולם ניסקרין בסקירה אחת (תלמוד בבלי ראש השנה דף ט"ז עמוד א) כי היום יבואו במשפט כל היצורים. והיום הרת עולם, היום מתעבר פאישה עוברת, שהיא הרה עכשיו, ויולדת לאחר הזמן, כמו כן נגזר היום על הבריות מה שאירע להם כל השנה.

10. ר' חיים ויטאל, שער הכוונות דרוש ז':

עתה נבאר דרוש זה על מתכונתו בע"ה [בעזרת ה'] ובו יתבאר מי הוא השופר ומי הוא התוקע ומי הוא הפה של התוקע שבו תוקעים בשופר ומהו בחי' [בחינת] הקול היוצא מתוך השופר.

כבר נת"ל [נתבאר לעיל] כי בימי ר"ה [ראש השנה] עומדים ז"ן [זעיר ונוקבה= הזכר והנקבה] אב"א [אחד באחד] ואנו צריכים לנסור אותם בימים האלו ע"י הדורמיטא... ואחר עלייתם בתוך אימא כנז' [כנזכר] ע"י הדורמיטא, אז אנו מעוררין אותם ומוציאין אותם מלמעלה מתוקנים עם מוחין הראויים לזווג.

ואמנם סוד השופר בעצמו שמעתי פעם א' [אחת] ממוז"ל [ממורי זכרונו לברכה= האר"י] כי הוא כללות כל הגבו' [הגבורות] והדינין... אבל מה ששמעתי עתה נקשר עם הדרוש שהקדמנו והוא כי בחי' השופר הוא בחי' אור המקיף של ז' ספי' תחתו' דאימא [שבע ספירות תחתונות של אמא] ולכן נקרא שופר מלשון שפופרת של ביצה ושפופרת של קנה שהוא חלול מתוכו וכן הוא בחי' א"מ [אור מקיף] שהוא חלול מתוכו להלביש בתוכו את האור הפנימי.

עוד נקר' [נקרא] שופר לטעם האדמת פני התוקע ביופי ושפירות כמו שיתב"ל בע"ה [כמו שיתברר לנו בעזרת ה'] ... דע כי התוקע הוא אימא עילאה כי היא תוקעת מתוך פיה ומוציאה את ז"ן [זעיר ונקוביה] דרך פיה לחוץ ואז יורדים משם ולמטה ונכנסים ועוברים תוך פנימיות אור המקיף בתוך חללו עד סיום ז"ת שלה שהם סוד השופר ואח"כ הם יוצאים מתוך פה התחתון של השופר הזה לחוץ... והנה הקולות שאי' [שאמא] תוקעת מתוך פיה אל תוך השופר הם בחי' ז' הבלי' [שבעה הבליים] אלו ואלו יוצאין מפיה התחתון [התחתון] של השופר לחוץ והם סוד קול השופר... וכשיוציא משם לחו'

[לחוץ] מתחלקי' חציים לז"א [לזעיר אנפין – לזכר] וחציים לנוק' [לנוקבא- לנקבה] וע"י הבלים אלו נתקנים זו"ן [זכר ונקבה]... וזהו סוד קול השופר...

ואחר שנתבארו כל הענינים דרך כלל, נבאר עתה דרך פרט בענין התקיעות. הנה תחלה צריך לכוין כי צורך התקי' [התקיעות] זו היא לצורך נסירת הדינים... ואנו ממתקין אותם ע"י תקיעת שופר והוא כי ע"י עלותם באי' [באמא] והיותם שם בסוד העיבור בזמן הדורמיטא ואח"כ אנו מוציאים אותם לחוץ בסוד ההבל הנז' [הנזכר] היוצא מתוך השופר ועי"כ [ועלי די כך] הם מתמתקים...

ואח"כ תכוין בענין השופר בעצמו כי הוא קצר למעלה ורחב למטה בסוד (תהילים קיח:ה) **'מן המצר קראתי י"ה'**, מקום המצר הוא מקום הקצר הנתון בפיו של התוקע ומקום רחב הוא למטה.

11. בראשית א' כו-כז: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ... וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ: זָכָר וּנְקֵבָה, בָּרָא אֹתָם.

12. בראשית ב:ז-כד: ויפל ה' אלוהים-ם תרדמה על האדם ויישן ויקח אחת מצלעותיו ויסגור בשר תחתנה.

13. בר"ר ח, א (מהד' תיאודור אלבק, א, 55); וכן ויקר"ר יד, א (מהד' מרגליות, עמ' שיג-שיד); ירושלמי סנהדרין י, ב (כח, ג):

אמר ר' ירמיה בן לעזר: בשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון אנדרוגינס בראו שני זכר ונקבה בראם (בר' ה, ב). אמר ר' שמואל בר נחמן: בשעה שברא הקב"ה אדם הראשון דיפרוסופון בראו וניסרו ועשאו גביים לכאן וגביים לכאן...

14. **זוהר ח"ג מד ע"ב:** אדם שני פרצופים נברא. ואתה אומר 'לא טוב היות האדם לבדו'? אלא שלא התעסק בנקבתו, ולא היתה לו סמך כנגדו, מפני שהיתה בצדו והיו כאחד מאחור ואז היה האדם לבדו... מה עשה הקדוש ברוך הוא, ניסר אותו ולקח הנקבה ממנו... ויבאה אל האדם, התקין אותה ככלה והביא אותו להיות כנגד פניו, מאירים פנים בפנים.

15. **ליקוטי מוהר"ן תניינא, פז:** ויש בזה סוד נפלא, כי דע שזה הסוד מסר אברהם לאליעזר עבדו כששלחו לבקש הזיווג של יצחק בנו... (בראשית כד: ח) **וְאִם לֹא תֵאבְדָה הָאִשָּׁה לְלֶכֶת אַחֲרַיָךְ** - ראה והבט נפלאות תורתנו, כי ראשי תיבות פסוק זה הם אותיות **'אלו"ל'** ובאמצע הם תיבות 'תאבה האישה' כי על ידי בחינת אלו"ל, היינו סוד כוונות אלול, על ידי זה תאבה האישה.

16. כדתניא, ר"ש אומר: מפני מה אמרה תורה (דברים כב) כי יקח איש אשה, ולא כתב כי תלקח אשה לאיש? מפני שדרכו של איש לחזר על אשה, ואין דרכה של אשה לחזר על איש; משל לאדם שאבדה לו אבידה, מי חוזר על מי? בעל אבידה מחזר על אבידתו', (קדושין ב ע"ב)

(צ'סטחובה 1943)

17. ר' דב בער ממזעריטש, מגיד דבריו ליעקב, קו:

יחשוב שעולם הדיבור מדבר בו.
וזולתו אי אפשר לדבר,
כמו שכתוב: 'אדני שפתי תפתח'.
וגם כן מחשבתו - אי אפשר להיות כל אחד [אלא] על ידי עולם המחשבה.
והוא כשופר, כי מה שתוקעין בתוכו - אותו הקול הוא מוציא.
ואם יפרוש ממנו התוקע - אז לא יצא קול.
כך בהעדר, חס וחלילה יתברך ממנו, אינו יכול לדבר ולחשוב.

18. ר' אפרים מסדליקוב, דגל מחנה אפרים, חלומות:

ראיתי בחלום אור ליום ה' וישב תקמ"ה שאא"ז [אדוני אבי זקני] עלה על האלדעמיר בבה"כ [בבית הכנסת] ולקח שופר ותקע תשר"ת תש"ת תר"ת והיה אומר בעצמו: 'תקיעה' וכו' וכך הי' נוהג כשהתחיל לתקוע תקיעה אחד דהיינו תקיעה ראשונה, ולקח השופר אצל הפה שלו כמנהג התוקעים ונפח בו מעט ואחר כך היה אוחז בשתי ידיו לצד גופו, והיה הקול יוצא מן השופר. ואני עומד ומשתומם, מה אני אעשה כשהוא אומר לפני התקיעות ותוקע בעצמו? ואחר כך קרא: 'יעמוד' כמו שקורין לס"ת [לספר תורה] ועליתי שמה, ועמדתי אצל רחב השופר וברכתי ברכה כמו שעולין לס"ת, והייתי עומד ממש בתוך השופר כשהקול יוצא משופר, ואחר כך לקחתי השופר בעצמי לביתי, ותקעתי בו תשר"ת בעצמי.

זזה פתרונו הוא טוב אשר אין למעלה ממנו. בודאי בכל הדברים הן להמתיק הדינים מעלי ולהכניע כל המקטריגים ולהאיר עלי בשופר גדול שהוא דיקנא קדישא ואימא עילאה [הזקן הקדוש ואמא עליונה] וכו' ולכל העולם כולו.

19. שמות לד: וירד ה' בענן ויתיצב עמו שם ויקרא בשם ה': ויעבר ה' על פניו ויקרא ה' ה' אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת: נצר חסד לאלפים נשא עון ופשע וחטאה ונקה לא ונקה פקד עון אבות על בנים ועל בני בנים על שלשים ועל רבעים.

מיכה ז יח-כ: מי אל כמוך נשא עון ועבר על פשע לשארית נחלתו לא החזיק לעד אפו כי חפץ חסד הוא: ישוב ירחמנו יכבש עונותינו ותשליך במצלות ים כל חטאתם: תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם:

20. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה יז ע"ב : 'ויעבור ה' על פניו ויקרא' אמר רבי יוחנן: אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו. מלמד שנתעטף הקדוש ברוך הוא כשליח צבור והראה לו למשה סדר תפלה אמר לו כל זמן שישראל חוטאין יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם ה' ה' אני הוא קודם שיחטא האדם ואני הוא לאחר שיחטא האדם ויעשה תשובה.

21. זוהר ח"ג קלא ע"ב - קלב ע"ב (תרגום בדילוגים): קם רבי יצחק פתח ואמר: (מיכה ז יח-כ) מי אל כמוך נשא עון ועבר על פשע לשארית נחלתו לא החזיק לעד אפו....

שנויה: שלושה עשר מידות נראות כאן וכולן יוצאות משלושה עשר מבעים של שמן המשחה של תיקוני הזקן הקדוש עתיק העתיקים, טמיר הטמירים.
שנויה: תיקון הזקן טמיר וסתום, טמיר ולא טמיר, סתום ולא סתום, נודע בתיקונו ולא נודע.

